

„Mysli globálne, konaj lokálne“

PRACOVNÝ LIST

PRÁVO NA VODU A JEHO KLÚČOVÉ ASPEKTY

Meno a priezvisko:

ÚLOHA 1

Prečítajte si potichu text

Právo na vodu a jeho kľúčové aspekty.

Prístup k vode

Podľa posledných štúdií až 884 miliónov ľudí nemá prístup k nezávadným zdrojom pitnej vody a 2,5 miliardy ľudí chýba prístup k zdravotne nezávadným sanitárnym zariadeniam. Toto číslo však nie je konečné, pretože o ďalších miliónoch ľudí, ktorí žijú v odľahlých oblastiach sveta, neexistujú dostupné informácie. Príčiny tejto „vodnej krízy“ súvisia s chudobou, nerovnými podmienkami a mocenskými bojmi. Ide o globálny problém ktorý ide ruka v ruku s ďalšími výzvami - urbanizáciou, zmenami klímy, pokračujúcim vzostupom znečistenia planéty, vyčerpávaním vodných zdrojov a nárastom populácie.

Voda ako ľudské právo?

V súvislosti s touto krízou sa objavila potreba zaradiť prístup k pitnej a úžitkovej vode do rámca ľudských práv. Ide o vodu určenú na pitie, osobnú hygienu, čistenie oblečenia, prípravu jedla a zabezpečenie hygienického prostredia v domácnosti. Ďalšie využitie vody (napr. voda na plávanie, polievanie záhrady a i.) do rámca ľudských práv nespadá.

Právo na vodu

Právo na vodu je definované ako právo všetkých ľudí na dostatočný, bezpečný, fyzicky dostupný a cenovo akceptovateľný príjem vody pre osobné potreby i pre potreby domácností.

Ako však definujeme dostatočný príjem vody? Podľa WHO je potrebných 50 až 100 litrov vody na osobu denne, aby boli zabezpečené základné potreby. Prístup k 20 - 25 litrom vody denne predstavuje minimálne množstvo, pri ktorom sa však môžu objavovať určité zdravotné riziká. Navyše, tehotné a dojčiacie ženy a osoby s HIV/AIDS potrebujú viac než 50 -100 litrov vody denne.

Kľúčové aspekty práva na vodu

Právo na vodu zahŕňa:

- ochranu proti svojvoľným a nezákonným odpojeniam od vody
- zákaz protiprávneho znečisťovania vodných zdrojov
- nediskrimináciu v prístupe k nezávadnej pitnej vode a hygienickým zariadeniam
- rovný prístup k existujúcim dodávkam pitnej vody
- zabezpečenie, aby pri prístupe k pitnej alebo úžitkovej vode nebola ohrozená osobná bezpečnosť
- nárok na prístup k minimálnemu množstvu pitnej vody pre udržanie života a zdravia
- účasť na spolurozhodovaní o pitnej a úžitkovej vode na miestnej i národnej úrovni

<http://eeagrants.org/>

„Mysli globálne, konaj lokálne“

- voda pre osobné a domáce využitie musí byť bezpečná a prijateľná - musí byť bez mikróbov, parazitov, chemických a rádioaktívnych látok, ktoré predstavujú hrozbu pre zdravie človeka
- fyzickú dostupnosť vody a sanitárnych zariadení pre všetky skupiny obyvateľov, s prihliadnutím na potreby jednotlivých skupín vrátane osôb so zdravotným postihnutím, žien, detí a staršie osoby
- vodohospodárske služby by mali byť dostupné pre všetkých - nikomu by nemal byť odmietnutý prístup k pitnej vode, pretože si nemôže dovoliť zaplatiť

Právo na vodu v praxi

Najväčší problém s uplatňovaním práva na vodu majú nepochybne rozvojové krajiny, najmä v Afrike. V týchto krajinách je okolo 90% odpadových vôd a 70% priemyselného odpadu vypúšťaných do vodných tokov. V týchto krajinách väčšinou chýba účinný systém čistenia vôd, čo následne spôsobuje znečistenie prívodov pitnej vody. Ružová nie je ani situácia s prístupom k zdrojom vody. Priemerná vzdialenosť, ktorú prejdú africké a ázijské ženy, aby sa dostali k vode je 6km denne.

Deklarovanie práva na vodu znamená tlak na štáty, aby postupne zabezpečili prístup k primeranej hygiene ako základnému prvku ľudskej dôstojnosti a zároveň ochraňovali kvalitu dodávok pitnej vody a jej zdrojov.

Právo na vodu a práva s ním súvisiace

Žiadne právo nie je izolované od iných práv. Aj právo na vodu súvisí s ďalšími právami. Tak napríklad, človek, ktorý nemá prístup k úžitkovej vode, si nemôže uplatňovať právo na adekvátne bývanie. Tak isto si takýto ľudia nemôžu uplatňovať svoje právo na zdravie, resp. na zdravé životné podmienky, nakoľko nedostatočný prístup k pitnej, ale aj úžitkovej vode spôsobuje zdravotné problémy. Právo na vodu následne súvisí aj s právom na život, ďalej tiež s právom na vzdelanie, prácu, či s právom na ochranu pred neľudským a ponižujúcim zaobchádzaním.

Vybrané právne predpisy, upravujúce vzťah k vode:

- „Vodný kódex“ v Benine stanovuje, že prioritou pri prerozdeľovaní vody je voda určená na pitie, až následne je to voda určená pre poľnohospodárstvo, priemysel obecné použitie a voľný čas,
- V Čade, zákon 016/PR o vode, zdôrazňuje, že prioritou by malo byť zabezpečenie prístupu obyvateľov k nezávadnej pitnej vode,
- Vo Francúzsku, vládou upravený „vodný zákon“ (Zákon o životnom prostredí, L 211.1.) priznáva prioritu pitnej vody oproti iným využitiam vody,
- V Maroku, článok 85 zákona o vode stanovuje, že v prípade nedostatku vody je prioritou zabezpečiť vodu pre osobné a domáce využitie,
- V Nigeri, článok 9 zákona č. 98-041, ktorý upravuje vzťah k vode, sa zdôrazňuje, že v období sucha môžu miestne úrady zakázať používanie vody, ktoré nie je priamo spojené s ľudskou spotrebou (napr. používanie vody pre záhrady, bazény alebo umývanie áut),
- V Južnej Afrike, § 5 zákona o vodohospodárskych službách zdôrazňuje, že v prípade že služby poskytované vodohospodárskymi inštitúciami nie sú schopné splniť požiadavky všetkých

<http://eeagrants.org/>

„Mysli globálne, konaj lokálne“

existujúcich zákazníkov, musia dať tieto inštitúcie prednosť poskytovaniu základných dodávok pitnej a vody určenej pre hygienické zariadenia.

ÚLOHA 2

Rozdeľte sa do skupín (3 - 4-členné). Pracujte s textom. Zamyslite sa a odpovedzte na nasledujúce otázky:

1. Uveďte tri kľúčové slová/slovné spojenia vyjadrujúce podstatu textu

.....

.....

.....

2. Aké skupiny ľudí majú podľa vás najväčší problém pri uplatňovaní si práva na vodu?

.....

.....

.....

3. Na základe textu a vlastných postrehov a vedomostí vysvetlite, ako môže súvisieť právo na vodu s právom na vzdelanie?

.....

.....

4. Zamyslite sa a pokúste sa vysvetliť, aké sú podľa vás hlavné príčiny klimatických zmien.

.....

.....

5. Navrhňte riešenia. Ako by sa dal vyriešiť problém so znečisťovaním vodných zdrojov?

<http://eeagrants.org/>

Projekt je financovaný z grantov Islandu, Lichtenštajnska a Nórska prostredníctvom Finančného mechanizmu EHP a zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky. Predkladané materiály prezentujú názory autora/Prijímateľa a Správca programu nenesie zodpovednosť za akékoľvek informácie obsiahnuté v dokumente.

„Mysli globálne, konaj lokálne“

.....

.....

.....

6. Navrhните riešenia: Ako by ste uplatnili princíp zákazu diskriminácie vo vzťahu k právu na vodu v praxi?

.....

.....

.....

7. Analyzujte karikatúru. Čo chcel autor obrázkom vyjadriť?

.....

.....

<http://eeagrants.org/>

Projekt je financovaný z grantov Islandu, Lichtenštajnska a Nórska prostredníctvom Finančného mechanizmu EHP a zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky. Predkladané materiály prezentujú názory autora/Prijímateľa a Správca programu nenesie zodpovednosť za akékoľvek informácie obsiahnuté v dokumente.

„Mysli globálne, konaj lokálne“

ÚLOHA 3

Vymyslite a zapíšte tri otázky o význame vody a jej ochrane na spoločnú diskusiu.

1.
2.
3.

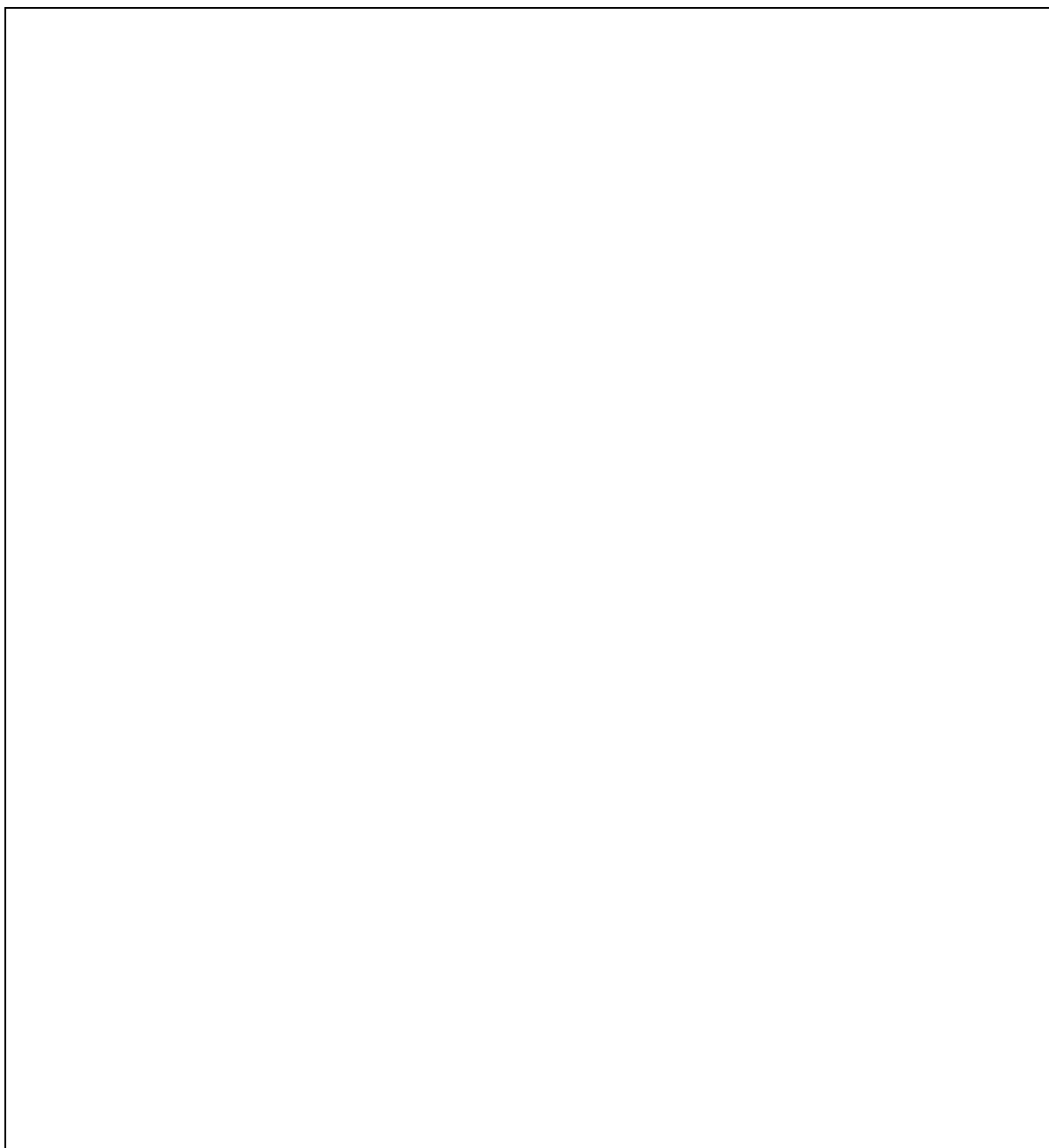
ÚLOHA 4

V štvročlenných skupinkách navrhните deklaráciu o práve na vodu. Využite pracovný text a zapamätané informácie z prvej hodiny.

<http://eeagrants.org/>

Projekt je financovaný z grantov Islandu, Lichtenštajnska a Nórska prostredníctvom Finančného mechanizmu EHP a zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky. Predkladané materiály prezentujú názory autora/Prijímateľa a Správca programu nenesie zodpovednosť za akékoľvek informácie obsiahnuté v dokumente.

„Mysli globálne, konaj lokálne“

ÚLOHA 5

Otázka do záverečnej diskusie: Prečo je dôležité zakotviť právo na vodu ako ľudské právo?

<http://eeagrants.org/>

Projekt je financovaný z grantov Islandu, Lichtenštajnska a Nórska prostredníctvom Finančného mechanizmu EHP a zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky. Predkladané materiály prezentujú názory autora/Prijímateľa a Správca programu nenesie zodpovednosť za akékoľvek informácie obsiahnuté v dokumente.